

Türk Gazetelerine Yansıdığı Ölçüde Kütüphaneler ve Kütüphanecilik ile İlgili Makalelerin Karakteristiği

The Characteristics of Articles on Libraries and Librarianship as Reflected in Selected Turkish Newspapers

Murat Yılmaz *

Öz

Bu incelemenin amacı, Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makalelerin ve haber başlıklarının, kamu sektöründeki kütüphanecilik aktiviteleri ile -sivil kuruluşlar dahil- özel sektördeki kütüphanecilik aktivitelerini, olumlu veya eleştirel açıdan nasıl yansıttıklarını, “ki kare” (Chi-square) testi ile saptamaktır. Bu amaçla, 9 farklı gazetede, 1996-1999 yılları arasında kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yayınlanmış yazılar incelenmiş ve veriler, “ki kare” testi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, Türkiye’deki gazetelerde yayınlanmış kütüphaneler ve kütüphanecilik konusundaki makalelerin ve haber başlıklarının karakteristiği (eleştirel “critical” ve olumlu olma özellikleri) ile farklı sektörlerdeki kurumların kütüphanecilik aktiviteleri arasında bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak önemli olan bu ilişki, şu şekilde ifade edilebilir: “1996-1999 yılları arasında seçilmiş Türk gazetelerinde yayınlanan kütüphanecilik hakkındaki yazılarda, kamu sektöründeki kütüphanecilik aktivitelerine yönelik eleştirilerin, özel sektördeki kütüphanecilik aktivitelerine yönelik eleştirilerden daha fazla olduğu saptanmıştır.” Kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makale ve haber başlıklarının konusal dağılımı incelendiğinde, kütüphanelerin kurulmasının, en sık yazılan konu olduğu ve onu, kütüphaneci yetersizliği, kütüphanelerin kapatılması ve bütçe yetersizliği konularının takip ettiği tespit edilmiştir. Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış eleştirel makale ve haber başlıklarının, olumlu yazılardan önemli ölçüde daha fazla olması, basının kütüphaneler ve kütüphanecilikle ilgili sorunları kamuoyuna duyurma yönündeki çabasını da ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu durum,

* Murat Yılmaz İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Araştırma Görevlisidir; e-posta: yilmazmk@istanbul.edu.tr

kütüphanecilere, basınla yasal çerçevede daha fazla işbirliğine girerek sorunlarını daha geniş bir kitleye iletme sorumluluğunu da yüklemektedir.

Abstract

The purpose of this study is to determine how critical and positive the articles and news items on libraries and librarianship published in Turkish newspapers are about the librarianship activities of the public sector and the private and/or civilian organizations. For this purpose, the articles and news items on libraries and librarianship in 9 different Turkish newspapers published from 1996 to 1999 were examined and data were analysed using Chi-square. It was found that there is a relationship between the characteristics (critical or positive) of the articles and news items on libraries and librarianship published in Turkish newspapers and the librarianship activities of different sectors. The relationship, which is significant statistically is that the number of critical papers on the

librarianship activities of the public sector are more than the ones on librarianship activities of private and /or civilian organizations. The topical distribution of items revealed that the building of new libraries was the most frequently written topic followed by such topics as the scarcity of the number of librarians employed in libraries, closed down libraries, and the insufficiency of the library budgets. Also, the number of critical articles and news items on libraries and librarianship published in selected Turkish newspapers are significantly more than positive items, which means that the Turkish press tries to inform the public about the problems of libraries and librarianship in Turkey. So, the Turkish librarians, especially the ones employed in the public sector libraries should take more responsibility in cooperating more with the press in legal ways for informing the public both about the problems of libraries and librarianship in Turkey and about the solutions for these problems in order to influence the public opinion on this matter on a wider scale.

Giriş

Araştırmanın amacı; Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makalelerin ve haber başlıklarının, kamu sektöründeki kütüphanecilik aktiviteleri ile özel ve(ya) sivil kuruluşların kütüphanecilik aktivitelerine yönelik olumlu ve eleştirel görüşleri ne ölçüde yansıttığını, “ki kare” testi uygulamak suretiyle saptamaktır.

Araştırmanın hipotezi; Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzer-

ine yazılmış yazıların karakteristiği (eleştirel ve olumlu olma özellikleri) ile kamu ve özel sektördeki kütüphanecilik aktiviteleri arasında ilişki vardır.

Literatür İncelemesi

Yurtiçi

Yurtiçinde konuyla ilgili yayınlar için Türkiye Makaleler Bibliyografyası'nın 1952-1998 yılları arasındaki sayıları taranmıştır. Türkiye'deki gazetelerde kütüphaneler ve kütüphanecilik alanında yazılmış makaleler ve haber başlıkları konusunda yapılmış ilk çalışma, M. D. Mercanlıgil ile F. Özdemir'e aittir. Türkiye'deki gazetelerde yayınlanmış makaleler ile haber başlıklarının bir listesini veren ve *Türk Basınında Kütüphaneler ve Kütüphanecilik* başlıklı bu çalışma, 1959 tarihinde *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*'nde yayınlanmıştır. M. D. Mercanlıgil ve F. Özdemir, bu çalışmalarında yazar adlarıyla birlikte makale ve haber başlıklarının dizinini de sunmuşlardır (Mercanlıgil ve Özdemir, 1959: 52-160).

1972-1974 yılları arasında basında kütüphaneler ve kütüphanecilikle ilgili olarak çıkan yazıları bildiren çalışmalar yanında Sema Akıncı tarafından hazırlanan kısa listeler de bulunmaktadır.*

M. Kemal Sevgisunar, 1987 yılında Türk Kütüphaneciliği dergisinde yayınlanan *Basında Kütüphane, Kütüphanecilik* ve XXIII. *Kütüphane Haftası* isimli yazısında, 1 Mart 1987-30 Nisan 1987 tarihleri arasında Türk basınında kütüphane ve kütüphanecilik alanında özellikle de XXIII. *Kütüphane Haftası*'yla ilgili çıkan makaleler ve haber başlıklarının bir listesini vermektedir (Sevgisunar, 1987: 95-100).

Erol Yılmaz'ın 1996 tarihinde yayınlanmış *Kütüphaneler ve Promosyonlar* isimli yazısında, 24 Mart 1995-5 Nisan 1995 tarihleri arasında 31. *Kütüphane Haftası*'nı da içeren dönemde yapılmış olan bir araştırmaya değinilmiştir. Yazıda, söz konusu olan dönemde inceleme kapsamına alınan gazetelerin, kütüphanecilikle ilgili makalelere ve haber başlıklarına ilk sayfalarında yer vermedikleri, son sayfalara doğru veya son sayfalarda yer alan kültür ve sanat sayfalarında yer verdikleri tespit edilmiştir (Yılmaz, 1996: 2).

* İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ile Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin kataloglarında bu yazıların yayımlandığı *Kütüphanecilik* isimli dergiye rastlanamamıştır. Bu yazıların bibliyografik künyeleri şunlardır; "Basında kütüphane ve kütüphanecilik" (Haz. Sema Akıncı), *Kütüphanecilik*, 1(8), 3.73, 15-16.; 1(9), 4.1973, 15-16.; 1(11/12), 6/7.73, 10-11.; 2,(1), 8.73, 16.; 2(2), 1974, 14-15.

Yurtdışı

Yurtdışında konuyla ilgili yayınlar için LISA (Library and Information Science Abstracts)'nın 1990-2000 yılları arasındaki sayıları taranmıştır. Tarama sonucunda, konumuzla doğrudan ilgili tek yayının, aşağıda ele alınacak olan, M. Afolabi'nin yaptığı çalışma olduğu saptanmıştır. Bu çalışmayı açıklamadan önce, Afolabi'nin kendi yazısından önce yayınlanan ve gönderme yaptığı iki farklı yazıyı kısaca şöyle açıklayabiliriz:

Afolabi'nin gönderme yaptığı ilk çalışma, *Mehermoosh ve Umapathy*'e aittir. Söz konusu iki yazar, 1979 yılında yayınlanan "*Library and librarianship as reflected in the press*" isimli yazılarında, İran'daki gazetelerde kütüphane ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makale ve haber başlıklarını incelemişler ve bu incelemelerinde İran'da yayınlanan günlük gazetelerdeki kütüphane ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makale ve haber başlıkları sayısının, günlük olmayan gazetelerdekilere göre daha fazla olduğunu saptamışlardır. Yazarlar, ayrıca İran basınının, ulusal gelişmede modern kütüphanelerin rolünün farkında olmadığı ve kütüphanecilerin, kütüphaneleri ve kütüphanecilik mesleğini geliştirmek için basını kullanmada etkin olmadıkları sonucuna da varmışlardır (Afolabi, 1998: 97).

Afolabi'nin değindiği ikinci çalışma ise, Olusiyi'nin 1987 yılında yayınlanan "*A content analysis of articles on libraries and librarianship in selected daily newspapers*" isimli çalışmasıdır. Bu çalışmada Olusiyi, Nijerya'daki 8 gazetede kütüphane ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makale ve haber başlıklarının içerik analizini yapmış ve basının, kütüphanelerin, özellikle de halk ve çocuk kütüphanelerinin ülke içindeki durumu konusunda halkın ilgi ve dikkatini yeterince çekemediğini tespit etmiştir (Afolabi, 1998: 97).

M. Afolabi, "*Articles on libraries and librarianship in Nigerian newspapers*" isimli 1998 yılında yayınlanan yazısında, 1987-1993 yılları arasında Nijerya gazetelerinde ve dergilerinde yayınlanmış kütüphane ve kütüphanecilik hakkındaki makale ve haber başlıklarını "ki kare" testini uygulayarak analiz etmiştir. İncelemesi sonucunda Afolabi, devlete ait gazetelerde, özel sektördeki gazetelerden daha çok sayıda kütüphanecilikle ilgili yazı yayınladığını ve istatistiksel olarak devletin yayınladığı gazeteler ile özel kuruluşların gazeteleri arasında önemli bir fark olduğunu (*1 serbestlik derecesiyle 0.05 anlamlılık düzeyinde hesaplanan "ki kare" değeri 105,28 olarak {105,28 > 3.841 şeklinde }*) saptamıştır (Afolabi, 1998: 96-101).

Metodoloji

Veri kaynağını oluşturan belgeler, 1996-1999 yılları arasında Türkiye'de çıkan *Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Radikal, Sabah, Türkiye, Yeni Şafak, Yeni Yüzyıl*

ve *Zaman* gazetelerinde kütüphane ve kütüphanecilik üzerine yazılmış makale ve haber başlıklarıdır. Bu belgeler, İstanbul'da *Basın Müzesi*'nin kütüphanesinde görevli kütüphaneciler tarafından gazetelerin taranmasıyla oluşan kupür dosyalarından alınmıştır. Elde edilen makaleler ve haber başlıkları, öncelikle kamu ve özel sektör kurumlarının kütüphanecilik aktiviteleri göz önüne alınarak yazıların karakteristiği (eleştirel ve olumlu olma özellikleri) bakımından tek tek analiz edilmiştir. Tespit edilen 66 yazının içerik analizi yapılmış ve yazılar konusal olarak gruplandırılmıştır. Hipotezimizi test etmek amacıyla, yazıların karakteristiği göz önüne alınarak, genel konulara giren 16 yazı, veri tabanımıza dahil edilmemiş; bunların sadece içerik analizi yapılmış ve konu başlıkları tespit edilip konusal dağılım tablosunda yer verilmiştir. Verileri analiz etmek için ise, “*ki kare*” testi uygulanmıştır

Bulgular

Hipotezimiz, 0.05'lik anlamlılık düzeyinde analiz edilmiştir. Test edilen hipotezin sonucunda 1 serbestlik derecesiyle 0.05'lik anlamlılık düzeyinde hesaplanmış 20.83 “*ki kare*” değerinin, Eleştirel “*ki kare*” değerinden(3.84) büyük olduğu saptanmıştır. Böylece Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış yazıların karakteristiği ile kurumların kütüphanecilik aktiviteleri arasında ilişkinin olduğu belirlenerek hipotezimiz doğrulanmıştır. *İstatistiksel olarak önemli olan bu ilişkiyi şu şekilde ifade edebiliriz: “1996-1999 yılları arasında yayınlanmış belli Türk gazetelerinde, kamu sektöründeki kütüphanecilik aktiviteleri ile ilgili eleştirel yazılar, özel ve(ya) sivil kuruluşların kütüphanecilik aktiviteleriyle ilgili eleştirel yazılardan daha fazladır.”*

Tablo 1: Saptanmış Değerler

Kurumların Kütüphanecilik Aktiviteleri Yazının Karakteristiği	Kamu sektörü		Özel ve(ya) Sivil Kuruluşlar		Toplam	
	Yazı Sayısı	%'lik Oran	Yazı Sayısı	%'lik Oran	Yazı Sayısı	%'lik Oran
Olumlu	6	%40	9	%60	15	%30
Eleştirel	33	%94	2	%6	35	%70
Toplam	39	—	11	—	50	%100

Tablo 1'i incelediğimizde, Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış eleştirel yazılar, 35 yazı ile toplam yazıların %70'ini teşkil ederken, olumlu yönde yazılmış yazılar ise, 15 yazı ile toplam yazıların %30'una tekabül etmektedir. Eleştirel yazıların % 94'ü, kamu sektöründeki kütüphaneci-

lik aktiviteleri hakkındayken, % 6'sı özel ve(ya) sivil kuruluşların kütüphanecilik aktiviteleriyle ilgilidir. Bu konuda olumlu yazılara baktığımızda ise, olumlu yazıların %40'ı kamu sektöründeki kütüphanecilik aktiviteleriyle, %60'ı ise, özel ve(ya) sivil kuruluşlardaki kütüphanecilik aktiviteleriyle ilgilidir.

Araştırma Hipotezinin Test Edilmesi

Araştırma hipotezimiz için kullandığımız “ki kare” testinin uygulanması ve bulguların tespit edilme aşamaları aşağıda gösterilmiştir. Tablo 2’de gözlemlenmiş frekanslar, Tablo 3’te ise teorik frekanslar görülmektedir.

Tablo 2: Gözlemlenmiş Frekanslar

Kurumların Kütüphanecilik Aktiviteleri Yazının Karakteristiği	Kamu sektörü	Özel ve(ya) Sivil Kuruluşlar	Toplam
	Yazı Sayısı	Yazı Sayısı	Yazı Sayısı
Olumlu	6	9	15
Eleştirel	33	2	35
Toplam	39	11	50

Teorik frekansların tespit edilmesi için kullanılan formül (Rao,1983:149-155);

$$E_{ij} = \frac{r_i \times c_j}{N}$$

E_{ij} =(j)inci hücredeki beklenen/teorik frekanslar ((i)inci sıra ve (j)inci sütun)

r_i = (i)inci sıradaki gözlemlenmiş toplam sayı

c_j = (j)inci sütundaki gözlemlenmiş toplam sayı

N = Gözlemlenmiş toplam sayı

Tablo3: Teorik Frekanslar

Kurumların Kütüphanecilik Aktiviteleri Yazının Karakteristiği	Kamu sektörü	Özel ve(ya) Sivil Kuruluşlar	Toplam
	Yazı Sayısı	Yazı Sayısı	Yazı Sayısı
Olumlu	12	3	15
Eleştirel	27	8	35
Toplam	39	11	50

Serbestlik seviyesinin hesaplanması (Rao,1983:152);

$$\begin{aligned} r &= 2 \text{ ve } c = 2 \text{ olduğundan,} \\ (r - 1) \times (c - 1) &= (2 - 1) \times (2 - 1) \\ &= 1 \times 1 \\ &= 1 \text{ (Serbestlik Derecesi)} \end{aligned}$$

1 serbestlik derecesinde %5'lik (0.05) anlamlılık seviyesinin saptanması
(Rao,1983:152);

$$\chi^2 = \sum_i \sum_j \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

O_{ij} = Gözlemlenmiş Frekans

E_{ij} = Teorik Frekans

Tablo 4: "Ki Kare" Değerinin Saptanması

	O_{ij}	E_{ij}	$(O_{ij} - E_{ij})^2$	$(O_{ij} - E_{ij})^2 / E_{ij}$
	6	12	36	3
	9	3	36	12
	33	27	36	1.33
	2	8	36	4.5
Toplam	50	50	---	20.83

$$(20.83 > 3.84)$$

20.83: Saptanmış "Ki Kare" Değeri

3.84: Eleştirel "Ki Kare" Değeri (Sabit Değer) *

* Eleştirel "Ki Kare" değeri, "Ki Kare" değerleri tablosundan (Eggho ve Rousseau:1990:444) tespit edilmektedir.

Konusal Dağılım**Tablo 5: 1996-1999 Yılları Arasında Seçilmiş Türk Gazetelerinde Kütüphaneler ve Kütüphanecilik Üzerine Yazılmış Eleştirel ve Olumlu Makale ve Haber Başlıklarının Konusal Dağılımı ***

Kamu Sektörü	Özel ve(ya) Sivil Kuruluşlar
<u>Kütüphanelerin Kurulması</u>	Kütüphanelerin Kurulması
<u>Kütüphaneci Yetersizliği</u>	-----
<u>Kütüphanelerin Kapatılması</u>	-----
<u>Bütçe Yetersizliği</u>	
Kütüphane ve Bilgi Teknolojisi	Kütüphane ve Bilgi Teknolojisi
Derme Geliştirme	Derme Geliştirme
<u>Kütüphanecilikle İlgili Mevzuat</u>	<u>Kütüphanecilikle İlgili Mevzuat</u>
<u>Kütüphane Sayısındaki Yetersizlik</u>	-----
<u>Personeli Atama/Görevden Alma</u>	-----
<u>Kütüphanelerin Zayıf Hizmet Yönelimi</u>	-----
<u>Kütüphanelerin Bakım ve Güvenlik</u>	-----
<u>Açısından Yetersizliği</u>	
<u>Kütüphanecilerin Toplumdaki Yeri</u>	-----

Tablo 6: 1996-1999 Yılları Arasında Seçilmiş Türk Gazetelerinde Kütüphaneler ve Kütüphanecilik Üzerine Yayınlanmış Yazıların Konusal Dağılımı ve Yüzde Oranları

Yazının Konusu	Yazı Adedi	Yüzdeler Oran
Kütüphanelerin Kurulması	9	%14
Kütüphaneci Yetersizliği	7	%11
Kütüphanelerin Kapatılması	6	%9
Bütçe Yetersizliği	6	%9
Kütüphane ve Bilgi Teknolojisi	6	%9
Derme Geliştirme	5	%7.5
Kütüphanecilikle ilgili Mevzuat	5	%7.5
Kütüphane Sayısındaki Yetersizlik	4	%6
Personeli Atama/Görevden Alma	4	%6
Kütüphanelerin Zayıf Hizmet Yönelimi	4	%6
Kütüphanelerin Bakım ve Güvenlik	4	%6
Açısından Yetersizliği		
Kütüphanecilerin Toplumdaki Yeri	3	%4.5
Okur Azlığı	3	%4.5
<i>Toplam</i>	66	%100

* Tablo 5' te altı çizilmiş olarak italik şeklinde verilen konu başlıkları, o konuda yazılmış eleştirel yazıları; altı çizilmemiş olan konu başlıkları ise, o konuda yazılmış olumlu yazıları göstermektedir.

Tablo 6'yı incelediğimizde, 9 yazı ile yazıların %14'ü, *kütüphanelerin kurulması* başlığı altında toplanmıştır. Bu başlık altında sınıflandırdığımız yazıları incelediğimizde devletin açtığı kütüphaneler ile özel ve(ya) sivil kuruluşların açtıkları çeşitli kütüphanelerden bahsedilmektedir.

İncelememizde 7 yazı ile %11'lik oranda *kütüphaneci yetersizliği* konu başlığı; 4 yazı ile de %6'luk bir oranı teşkil eden *personeli atama ve görevden alma* konu başlıkları yer almaktadır. Bu başlıkların kapsamına giren yazılara baktığımızda, kamu sektöründeki kütüphanelere yeterli kütüphaneci kadrosu verilemediği, bundan dolayı da personel yetersizliğinin ortaya çıktığına ilişkin haberler yer almaktadır. Ayrıca kütüphanelere, kütüphanecilerin yerine meslek formasyonu olmayan kişilerin atandıkları ve bu konuda Kültür Bakanlığı'nın inceleme başlatıp bu kişileri kütüphanelerden uzaklaştırarak onların başka birimlerde görev almalarını sağlaması gerektiğine ilişkin haberler yer almaktadır.

Tablo 5'teki konusal dağılımda, *kütüphanelerin kapatılması* ile *kütüphane sayısındaki yetersizlik* adı altında birbirleriyle çelişen iki başlığı görmekteyiz. 6 yazı ile toplam yazıların %9'u kütüphanelerin kapatılması ile ilgili yazıları oluştururken kütüphane sayısındaki yetersizlik ise, 4 yazı ile %6'luk orana tekabül etmektedir. Bu iki zıt başlık altındaki yazılara baktığımızda, İstanbul gibi büyük şehirlerin dahi her ilçesinde halk ve çocuk kütüphanelerin olmadığı, fakat olması gerektiği; Avrupa ülkelerindeki kütüphane sayısı ile ülkemizdeki kütüphane sayısı karşılaştırıldığında kütüphanelerimizin sayısında yetersizlik olduğu belirtilmiştir. Diğer yandan, personel yetersizliğinden dolayı halk ve çocuk kütüphanelerinin bu olumsuz durumdan dolayı kapatılma gibi acı bir sonla karşı karşıya kaldığı gerçeğiyle ilgili haberler de yer almıştır. Halk ve çocuk kütüphanelerimizdeki personel yetersizliğinin sebebinin, sadece kütüphaneci kadrosunun azlığından kaynaklanmayıp, kamu kütüphanelerinde çalışmış Kütüphanecilik Bölümü'nden mezun kütüphanecilerin, sosyal ve ekonomik olanakların sınırlı olması nedeniyle özel sektöre ait kütüphanelerde ya da üniversite kütüphanelerinde çalışmayı tercih etmelerinden de kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum, Tablo 6'daki *okur azlığı ile kütüphanecinin toplumdaki yeri* konu başlıklarıyla da ilişkilidir. Kütüphane okurunun azlığı, halk ve çocuk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin meslek aşkını azaltmaktadır. Ayrıca kütüphanecilerin Türk Kütüphaneciler Derneği'ne yeterli düzeyde sahip çıkmamaları da halkımızın kütüphanecilerin sosyal rollerini yeterince anlayamamasına sebep olmaktadır.

Konusal dağılım tablosunda, 6 yazı ile % 9'luk oranı oluşturan *bütçe yetersizliği* konu başlığı altında sınıflandırdığımız makale ve haber başlıkları, kamu sektöründeki kütüphanelere verilen ödeneklerin yetersiz olduğunu, dolayısıyla da bütçe azlığı yüzünden yeterli düzeyde kütüphane hizmeti verilemediğini belirtmektedirler.

Konusal dağılım tablosunda bütçe yetersizliği gibi *kütüphane ve bilgi teknolo-*

jisi konu başlığı da %9'luk oranla 6 adet yazıyı içerirken derme geliştirme konu başlığı ise %7.5'lik oranla 5 yazıyı içermektedir. Bu başlıklar altındaki makaleler, kütüphanelerdeki koleksiyonun teknolojik gelişmeyle birlikte form değiştirdiğine, dermede basılı kaynaklarla birlikte çokça yer aldığına ve de internet yoluyla koleksiyonun bibliyografik künyelerinin okurların evlerine taşındıklarına ilişkindir. Ayrıca, el yazma eserlerin mikrofilmlerinin alınması gerektiği konusu da yer almaktadır.

Konusal dağılım tablosunda, *Kütüphanecilikle ilgili mevzuat* ile ilgili olarak, toplam yazıların %7.5'ine tekabül eden 5 haber yazısı görülmektedir. Bu yazıları, Yayın Seçme Yönetmeliği ve Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu'yla ilgili yazılar oluşturmaktadır. Yayın Seçme Yönetmeliği ile ilgili yazılar, Kültür Bakanlığı'nın kütüphanelere alacağı yayınların okuyucu gereksinimleri ve kütüphanelerden gelen istekler doğrultusunda gerçekleştirilmesi konusunda eleştirel ve olumlu yazıları içermektedir. Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu ile ilgili yazılar ise, ülkemizde yayınlanan her kitabın Derleme Müdürlüğü'ne gönderilmemesi meselesiyle ilgilidir. Ayrıca bu başlıklar altında, gerek Kültür Bakanlığı'na bağlı kütüphanelere alınacak kitapların, özellikle de çocuk kitaplarının seçiminde, gerekse ülkemizde yukarıda bahsedilen kütüphaneler ve kütüphanecilikle ilgili bazı sorunların çözümlerinde kütüphaneler kanununun çıkarılmasının gerekli olduğu konusunda haberlere de yer verilmiştir.

Araştırmamızda *kütüphanelerin zayıf hizmet yönelimi* konu başlığı altında, %6'lık orana tekabül eden 4 yazı da bulunmaktadır. Bu yazılar, teknik hizmetlerin yeterince hızlı olamamasından dolayı okuyucunun yeni yayınlara aylar sonra ulaşabilmesi; kitapların depolardan bulunup okuyucuya ulaştırılmasında geçen zamanın uzunluğu ve kütüphane hizmetlerinin hafta sonlarında da verilmesi gerektiği gibi eleştirel makale ve haber başlıklarından oluşmaktadır.

Kütüphanelerin bakım ve güvenliğinin yetersizliği konusunda ise, %6'lık bir oranla 4 yazı tespit edilmiştir. Bu yazılar, nadir eserleri barındıran kütüphanelerin dermesinin, özellikle de el yazmalarının güvenli ortamlarda tutulması ve hırsızlığa karşı koruma önlemlerinin artırılması gerektiği konusunda yazılmıştır.

Sonuç

Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış yazıların karakteristiği (makaleler ve haber başlıklarının eleştirel ve olumlu olma özellikleri) ile kurumların kütüphanecilik aktiviteleri (kamu sektörü ile özel sektörün) kütüphanecilik aktiviteleri arasında ilişki vardır" şeklindeki hipotezimiz, 0.05'lik anlamlılık düzeyinde analiz edilmiş; test edilen hipotezin sonucunda 1

serbestlik derecesiyle 0.05'lik anlamlılık düzeyinde hesaplanmış 20.83 "ki kare" değerinin, Eleştirel "ki kare" değerinden (3.84) büyük olduğu saptanmıştır. Böylece, Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış yazıların karakteristikliği ile farklı kurumların kütüphanecilik aktiviteleri arasında ilişkinin olduğu belirlenerek hipotezimiz doğrulanmıştır. İstatistiksel olarak önemli olan bu ilişkiyi şu şekilde ifade edebiliriz; "1996-1999 yılları arasında yayınlanan seçilmiş Türk gazetelerinde, kamu sektöründeki kütüphanecilik aktivitelerine yönelik eleştirel yazıların sayısının, özel sektördeki kuruluşların kütüphanecilik aktivitelerine yönelik eleştirel yazı sayısından daha fazla olduğu saptanmıştır."

Kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine eleştirel ve olumlu yönde yazılmış makale ve haber başlıklarının konusal dağılımına baktığımızda, söz konusu yazılarda, kütüphanelerin kurulması, kütüphaneci yetersizliği, kütüphanelerin kapatılması, bütçe yetersizliği, kütüphane ve bilgi teknolojisi, derme geliştirme, kütüphanecilikle ilgili mevzuat, kütüphane sayısındaki yetersizlik, personeli atama ve görevden alma, kütüphanelerin zayıf hizmet yönelimi, kütüphanelerin bakımı ve güvenlik yetersizliği ve kütüphanecilerin toplumdaki yeri gibi konuların işlendiği saptanmıştır. Türk gazetelerinde kütüphaneler ve kütüphanecilik üzerine yazılmış eleştirel makale ve haber başlıklarını, olumlu yazılardan önemli ölçüde daha fazla olması ise, basının kütüphaneler ve kütüphanecilikle ilgili sorunları kamuoyuna duyurmaya çalıştığı anlamına gelmektedir.

Bu durum, bir taraftan basın açısından olumlu bir değerlendirme olarak kabul edilebileceği gibi, diğer taraftan özellikle kamu sektöründeki kütüphanecilere, basın-yayın organlarıyla yasalar çerçevesinde daha sıkı ve uygun bir işbirliği kurma, böylelikle kütüphanecilik aktivitelerindeki sorunların ve çözüm önerilerinin kamuoyunun gündeminde daha fazla yer almasını sağlama konusunda bir sorumluluk yüklediği de öne sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Afolabi, M. (1998). "Articles on libraries and librarianship in Nigerian newspapers", *Libri*, 48: 97.
- Egghe, Leo and Ronald Rousseau. (1990). *Introduction to informetrics: Quantitative methods in library, documentation and information science*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers.
- Mercanlıgil, M. D. ve F. Özdemir. (1959). "Türk basınında kütüphaneler ve kütüphanecilik", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* (8) 3-4 : 52-160.
- Rao, I. K. Ravichandra. (1983). *Quantitative methods for library and information science*. New Delhi: Wiley Eastern.
- Sevgisunar, M. Kemal. (1987). "Basında kütüphane, kütüphanecilik ve XXIII. Kütüphane Haftası", *Türk Kütüphaneciliği* (1) 2 : 95-100.
- Yılmaz, Erol. (1996). "Kütüphaneler ve promosyonlar", *Zaman* (23 Şubat 1996): 2.